

Manifest Vrouwen Vluchtelingen Veiligheid oogst lof en waardering

Alom was er lof en waardering voor het Manifest Vrouwen Vluchtelingen Veiligheid dat maandag 5 maart 2018 aangeboden werd aan politiek, gemeenten en organisaties uit de asielketen. 'Mooi initiatief', 'scherp geformuleerd', 'concreet geadresseerde aanbevelingen', 'komt op het goede moment', waren een paar van de spontane reacties. Beter nog was dat er tijdens de aanbiedingsbijeenkomst ook direct mogelijkheden werden gevonden om met het manifest aan de slag te gaan.

Het Manifest Vrouwen Vluchtelingen Veiligheid omvat 7 aanbevelingen over wat er beter kan in de asielketen als het gaat om de veiligheid van vrouwen en meisjes. Het is opgesteld door een werkgroep van 5 vrouwenorganisaties (NVR, NVVH, Passage, Vrouwen van Nu en Zonta) en gebaseerd op de uitkomsten van het symposium Vrouwen Vluchtelingen Veiligheid dat deze vrouwenorganisaties op 2 oktober 2017 organiseerden.

Geschiedenis van het manifest

Dieny Scheffer, voorzitter van de werkgroep, schetste bij de opening van de aanbiedingsbijeenkomst kort de geschiedenis. Een artikel in De Volkskrant over onveilige omstandigheden van vrouwen en meisjes in de asielopvang leidde ertoe dat Nederlandse vrouwenorganisaties aandacht vroegen voor dit thema op de wereldconferentie van de ACCW*, waarna een resolutie werd aangenomen waarin overheden worden opgeroepen maatregelen te nemen tegen deze situatie. Terug in Nederland ging er een brief naar de regering en werd tijdens een ledenvergadering van de Nederlandse Vrouwen Raad een oproep gedaan om met elkaar verder te gaan met dit onderwerp. Zo ontstond de brede werkgroep die vervolgens een symposium organiseerde waar samen met tal van deskundigen gekeken werd naar: wat is er, wat gaat goed, en wat kan beter. De uitkomst is de set van aanbevelingen die verwoord en verbeeld zijn in het manifest. Aanbevelingen aan verschillende doelgroepen, maar met een belangrijke rol voor gemeenten. Vandaar dat het eerste exemplaar van het manifest overhandigd werd aan Jos Wienen, burgemeester van Haarlem én voorzitter van de VNG Adviescommissie Asiel en Integratie.

Praktijkervaringen met asielbeleid

Leontien Kompier was gevraagd voorafgaande aan de aanbieding te vertellen over haar kennis en ervaringen op het asielterrein. Kompier was tot 1 januari 2018 burgemeester van Vlagtwedde. Onder haar verantwoordelijkheid viel ook het dorp Ter Apel waar met een aanmeldcentrum, vertrekcentrum en alles daartussen in, het hele scala van het asielbeleid aan bod komt.

Zij vertelde over wat er in de 8 jaar van haar burgemeesterschap allemaal gebeurd is in Ter Apel. Over het verzoek in 2009 om de asielopvang te verdubbelen van 1000 naar 2000

asielzoekers. Een grote verandering die leidde tot veel 'boze burgers' die zich tegen de grote instroom van asielzoekers verzetten. Over de demonstraties van illegale asielzoekers en hun tentenkampen die in de zomer van 2012 eerst in Ter Apel, maar later ook in andere steden werden opgeslagen. Over de massale toestroom van vluchtelingen in 2015 waarbij zo'n 50.000 vluchtelingen Ter Apel zijn gepasseerd. De praktijkervaringen in Ter Apel hebben direct geleid tot wijzigingen in het asielbeleid van de rijksoverheid.

Toen was er in alle gemeenten aandacht voor het asielbeleid, aldus Kompier, maar nu is alles rustig, terwijl er nog steeds werk aan de winkel is, want alle gemeenten hebben statushouders en hoewel de werkloosheid daalt is dat niet zo onder statushouders en nieuwkomers.

Wereldvraagstuk vertaald naar praktische handvaten

Kompier verwees naar het onderzoek van medisch antropologe Marian Tankink over hoe vluchtelingenvrouwen omgaan met ervaringen van aan oorlog gerelateerd seksueel geweld, en waarom zij daarover zwijgen. Deze vrouwen zijn gewend steun te krijgen uit hun familie, maar die familie is er niet meer. Ze durven geen hulp te vragen aan andere vluchtelingen of instanties en houden hun ervaringen privé. Ze worden daardoor niet gehoord door anderen, niet gehoord en niet erkend.

Met het manifest is, volgens Kompier, een groots wereldvraagstuk vertaald naar praktische handvaten. Zij noemde alle 7 aanbevelingen scherp geformuleerd en concreet geadresseerd, zoals o.a. die aan staatssecretaris Harbers die volgens haar per direct kunnen worden uitgevoerd in het lopende beleid van flexibilisering van de asielopvang en de asielprocedure.

Integratie goed aanpakken

Jos Wienen nam met veel genoegen het manifest in ontvangst. "In de omgang met vluchtelingen maakt het enorm verschil of je persoonlijk contact hebt", zo vertelde hij. "Het feit dat je mensen persoonlijk leert kennen helpt in je eigen denken over hen als groep." Hij beaamde dat er binnen de grote groep vluchtelingen groepen zijn die extra aandacht nodig hebben, zoals vrouwen en homoseksuelen. Vluchtelingenvrouwen komen uit culturen waar ze minder rechten hebben dan mannen, tegelijk wordt er veel van hen gevraagd onder meer in de verzorging van man en kinderen. Dat levert spanning op niet alleen in het asielzoekerscentrum, maar ook later.

Hij beloofde enthousiast het manifest al deze week te gaan bespreken in de VNG Adviescommissie en het door te geven aan gemeenten. "Dit is een mooi moment. De druk van het aantal asielzoekers is minder geworden. We moeten nu de integratie goed oppakken. We moeten intensiever aan de slag om ervoor te zorgen dat vluchtelingen echt kunnen gaan meedoen in de Nederlandse samenleving."

Wienen juicht het toe als vrouwenorganisaties ook kijken naar wat zij kunnen doen voor vluchtelingenvrouwen in hun gemeente. "Met z'n allen moeten we bijdragen, niet alleen aan de opvang, maar ook aan het (leef)klimaat."

Reacties organisaties uit asielketen

Carla Wijers, directeur van Vrouwen van Nu en bestuurslid van de NVR, ging de bij de aanbiederbijeenkomst aanwezige organisaties langs voor hun reactie. “Onze gezamenlijke opdracht is om de aandacht voor vluchtelingen en voor vluchtelingenvrouwen op peil te houden. Hoe kunnen we zorgen dat we van papier – dit manifest met aanbevelingen – naar actie gaan?”

Taskforce voor betere aansluiting in de asielketen?

“Waar ik blij van word”, reageerde Joke Florax, projectmanager Gender bij de Landelijke Politie, “is dat in het manifest resolutie 1325** wordt aangehaald. Een vreselijk belangrijke resolutie, maar in Nederland hebben we er de aandacht niet voor.” Zij zou het ook mooi vinden als organisaties met elkaar beter een brug kunnen vormen naar vluchtelingenvrouwen. Als vluchtelingenvrouwen slachtoffer zijn of worden van huiselijk geweld gaan ze niet naar de politie. Florax vindt dat binnen de politieorganisatie nog eens goed gekeken moet worden naar het protocol huiselijk geweld of dat voldoende aansluit op deze doelgroep. Als vluchtelingenvrouwen bij de IND komen kunnen ze aangeven dat ze liever met een vrouw willen praten, maar dat doen ze niet, aldus Florax, als er al een man voor hen zit. Dat moet je proactief doen door direct al een vrouw in te zetten. De hele keten heeft verantwoordelijkheid. Misschien moet er wel een Taskforce komen om de keten beter op elkaar te laten aansluiten hierin.

Overigens vindt zij ook dat binnen gemeenten gekeken moet worden naar een diversiteitsbeleid. Zeker waar partijen als de PVV in opkomst zijn. “We moeten niet naar polarisatie, maar naar verbinding.”

1325 als thema op Lochemconferentie?

Naar aanleiding van een vraag of gemeentelijke bestuurders resolutie 1325 en het Nationaal Actie Plan 1325 wel kennen, kwam het idee naar voren om iets te organiseren om hen hierover te informeren. Leontien Kompier wees op de jaarlijkse Lochemconferentie van het Genootschap van Burgemeesters en beloofde spontaan het thema 1325 daar best te willen agenderen. “De volgende Lochemconferentie is weliswaar pas in januari/maart 2019, maar dan hebben we goed tijd om het voor te bereiden.”

Participatie en integratie

Janet Helder, lid van het bestuur van COA, vertelde over Mardjan Seighali die op haar 22ste met twee kinderen uit Iran vluchtte en nu in Nederland directeur is van het UAF, een fonds voor vluchtelingenstudenten. ‘Vluchteling zijn is geen identiteit maar een fase’, zegt Mardjan. Helder vindt haar een ‘powervrouw’. Zij ziet massa’s sterke vrouwen onder de vluchtelingenvrouwen. Dat is niet zo gek, want de routine gaat door, de kinderen moeten naar school, enz. Vrouwen draaien heel snel mee op het asielzoekerscentrum, aldus Helder,

meer dan mannen.

Ook Helder was blij met het manifest en onderstreepte het belang van resolutie 1325. "1325 gaat over participatie. De grootste zorg voor vrouwen en meisjes is participatie en integratie." In het asielzoekerscentrum waar vluchtelingen enige tijd verblijven krijgen ze allerlei begeleiding, maar na-reizigers, vrouwen en kinderen die hierheen komen als de man al een verblijfsvergunning heeft gekregen, die zijn maar 2 of 3 dagen in het asielzoekerscentrum. Dan gaan ze al naar hun huis. Ze komen vervolgens naar het asielzoekerscentrum voor hun sociale netwerk. "Dat is niet goed", vindt Helder, "we moeten ze uitdagen om hun plek te krijgen in de Nederlandse samenleving. Dan is er nog veel te doen. Als het gaat om huiselijk geweld, hoe komen vrouwen in een asielzoekerscentrum te weten dat je in Nederland als vrouw je mond open kan trekken daarover. En wat betreft gezondheidszorg, dan zit je in een asielzoekerscentrum en je kan en mag niets. Dat is funest. Die vrouwen moeten zich kunnen ontplooiën, aan hun ontwikkeling kunnen werken. Iedereen wil graag nodig zijn; dat gevoel is de basis."

Integratie is tweezijdig

Ariane den Uyl, beleidsmedewerker bij Vluchtelingenwerk, noemde het manifest een 'mooi initiatief'. Zij benadrukte dat de integratie van vluchtelingen tweezijdig is, vanuit de samenleving moet veel beter aan de vrouwelijke vluchtelingen worden gedacht. Daar is veel te verbeteren.

Het COA doet veel aan veiligheid, aldus Den Uyl, maar asielzoekerscentra zijn vaak grote centra, ver weg van de bebouwde kom, alleen al door de ligging geeft dat gevoelens van onveiligheid. En het is dan ook lastig contact te maken met de Nederlandse samenleving. Het belang van netwerken is juist erg groot: je bent als vluchteling je vertrouwen kwijt en dat moet je weer opbouwen.

Vluchtelingenwerk zit in de asielzoekerscentra en in gemeenten voor maatschappelijke begeleiding van de vluchtelingen. Sinds 1 oktober zijn alle gemeenten verplicht om begeleiding te organiseren, ook voor gezinsherenigers, maar gemeenten werken, volgens Den Uyl, soms met een lagere trajectprijs voor nareizende vrouwen. Die hebben minder begeleiding nodig, zeggen ze dan, want hun man is er toch al. Vluchtelingenwerk kan daar meer aan doen, zorgen dat voormalige vluchtelingen beter worden betrokken en aan de begeleiding kunnen bijdragen.

Den Uyl vertelde dat VNG en Pharos sleutelpersonen met een vluchtelingenachtergrond hebben opgeleid. Zij kunnen een belangrijke rol spelen in de voorlichting aan vluchtelingenvrouwen.

Politiek

Met staatssecretaris Mark Harbers die verantwoordelijk is voor het Asielbeleid heeft de werkgroep van vrouwenorganisaties inmiddels al een goed gesprek gehad over de aanbevelingen in het manifest.

De leden van de Vaste Commissie Justitie en Veiligheid van de Tweede Kamer krijgen het manifest in hun postvakje. Kathalijne Buitenweg van de GroenLinks fractie en lid van deze commissie kwam naar de aanbiedingsbijeenkomst om het manifest mee te nemen naar haar collega's.

*ACWW = Associated Country Women of the World (www.acww.org.uk)

** Resolutie 1325 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (www.nap1325.nl/vn-veiligheidsraad-resolutie-1325)